

Розділ перший

Він був ще трохи п'яний, коли разом з Ізмеєм вийшов зі спального вагона і попрямував платформою до багажного відділення. Йому досі було гірко; його переповнювала та пекуча гіркота, яка, мовби кислота, випікала зсередини, п'яного чи тверезого, впродовж останніх трьох тижнів. Платформа м'яко похитувалася під ногами; холодна ранкова імла, що купчилася попід високими арками станції, налягала на нього звідусіль, мов густий морський туман. Він нічого не бачив. Незграбно переставляв ноги, немов уві сні. Врешті зупинився.

– Дорожня скриня, – почув він пояснення Ізмея, – прибула лондонським нічним потягом. На прізвище «Літ».

Клерк, дістаючи олівець з-за вуха, пробіг очима список.

– Відправлена до «Ореола», – сказав він. – Правильно. Представник Слейдів тут, – і крикнув, не повертаючи голови: – Слейде!

До них підбіг чоловік із рябим обличчям, притискаючи до буплата журнал із фактурами і націливши палець угору до козирка капкета з позолоченим значком.

– Докторе Літ, сер. Так, сер. Залиште цю справу мені, сер. Я зустріну вас із багажем на пристані Припців. Рівно о десятій, сер. Ось ваш талон.

Він нашкрябав щось на блакитному папері, недбало його відірвав і, невпевнено переводячи очі то на одного, то на іншого, нарешті віддав Ізмею.

– Підпишіть ось тут, сер. Ні, на моєму папірці, якщо ваша ласка, – його пожовтілий ніготь залишив заглибинку на шелестливому папері. – Більше нічого не буде, припускаю?

Ізмей похитав головою і ледь обернувся, щоб передати журнал Літові. Тоді раптом подумав, що це погана ідея. Акуратно виводячи «Г. Літ», він озвався до посильтника:

- Багато масте пасажирів?

- У цьому рейсі восьмеро, сер. Повна посадка. Гарно йдуть справи у «Слейд Бразерс», дуже гарно, сер, - з підлестливої вдоволеності посильтника можна було зробити висновок, що він основний акціонер компанії. А тоді чоловік зі ще більш власницькою інтонацією додав, тріумфально наголосивши на титулі: - Леді Філдінг зі своїми друзями буде їхати, сер.

Літ, слухаючи розмову з незворушним обличчям, неспокоїно ворухив руками в кишенях дощовика і тремтів: після парового опалення потяга від протягів на платформі пролизувало холодом. Він не спав уночі, його голова занімала; раптовий скрегіт локомотива, що рушав з місця, спричинив нервові посіпування у лівій щоці.

- Заради бога, Ізмею, - зненацька уривчасто заговорив він, - як довго ми ще тут стоятимемо?

Ізмей відразу розвернувся.

- Гарзд, Гарві, гарзд, - вигукнув він своїм м'яким, переконливим голосом.

Гарві глузливо посміхнувся.

- Якщо тобі конче потрібна світська балачка, то не стіймо хоча б на триклятому вітрі.

- Ми йдемо, - пвидко сказав Ізмей. - Зараз же, - він відпустив носильника, давши йому шилінг, і коли вони рушили, подивився на годинник: - Дев'ята. Постідаємо в «Адельфі».

- Навіщо мені той сніданок?

Ізмей покосував на свого компаньйона, ледь помітно всміхнувшись.

- Згасмо годинку у відпочинковій залі.

- Нащо мені та відпочинкова зала?

Ізмей знову посміхнувся - насмішкувато, згідливо. Зі станції вони вийшли на Лайм-стріт, і на тротуарі, охоплений дріб-

ною мжичкою, упершись поглядом у закіптюжені будівлі і м'яві гуркітливі трамваї, опинившись в оточенні стуманілого життя провінційного міста, яке ще тільки прокидалося, Ізмей завагався.

– Що ж, – мовив він, обережно намагаючись падати своїм словам розсудливого звучання, – я не знаю, які розваги може запропонувати Ліверпуль у таку годину. Не такі вже й захопливі, припускаю. Крім того, здається, допити. Ти не їстимеш і не сидітимеш на місці. Корабель не вирушить до десятої тридцять. То, можливо, скажеш, чого все-таки хочеш?

Якусь хвилину Літ, здавалося, стримано обдумував сказане з якоюсь загрозливою зневажливістю.

– Чого хочеш, – повторив він тупо, ніби ледве тямлячи, що говорить. – Я хочу знати, чому, в дідька, я взагалі тут.

Він замовкнув, а тоді його погляд упав на чесне, незмінно доброзичливе обличчя супутника.

– Пробач, Ізмею, – повільно мовив Літ, облизуючи губи, – я не зовсім... розумієш... – раптом його нерви здали, і він прокричав: – Заради бога, не дивися на мене так! Йдемо на клятий причал, якщо треба. Та куди-небудь, тільки рухаймося.

Отож вони рупили далі, тримаючи курс через мокрі вулиці; їх захопив потік клерків і секретарок, які поспішали і пштовхалися ліктями; вони пленталися повз крамнички, кафе, контори, що відкривалися, і присадкуваті стрибучі таксі, які дарма намагалися запросити їх проїхатися. Поруч із невисокою доглянутою постаттю Ізмея, одягнутою з ошатною пишнотою успішного чоловіка, фігура Літа, який широко крокував, приковувала погляд майже болісним контрастом. Він був високий, погано вдягнений, але ставний, і ця маслакувата стрункість надавала його рухам дивної різкості. Обличчя Літа було дуже бліде, неголене, риси такі чіткі, немовби вирізьблені. У неприхованій непорушній суворості його обличчя було щось палюче. Щось на кшталт палючої зневаги до життя – гіркої, глузливої, нещадної. Та все ж широко

розплющені темні очі його зраджували. То були зранені очі, у бездонних миготливих глибинах яких зачайлюся й тремтіло чутливе розуміння. Чоло мав також гарне й високе, яке виражало і почуття, і розум. Так, почуття, страшне почуття відчаю! Адже зараз той розум, що прояснів від пронизливого вологого повітря, перебував у стані похмурої зосередженості. «Чому, – думав Літ знову і знову, – чому я тут? Роблю це лише через Ізмея, так, бо він мене підтримує. Я не хочу їхати. Не хочу їхати. Не хочу...»

«Щоб мені дали спокій, залипили наодинці з собою, дали змогу забути – ось чого я хочу. А найбільше хочу бути на самоті... на самоті!» Та Літ був не сам, як і не міг забути: щось найбільш буденне й непов'язане привертало його увагу, невблаганно повертало назад – і завдавало болю. Одразу попереду на роботу поспішали, мигочучи литками, дві низенькі секретарки; вони голосно й пустотливо ділилися подробицями перемог минулої ночі й хихотіли: хі-хі, хі-хі! Уривки їхньої балачки линули назад, як подуви п'єсвіжого повітря, викликаючи в Гарві нудоту.

– Мій був елегантний, таки справді. В мануфактурі, уяви собі. Принаймні так сказав. Ага, так я й повірила.

– А мій мав принці. Але його манеру треба було бачити. Ну і ну! До елегантності далеко.

Для Літа, зануреного у хворобливий самоаналіз, їхні депево нафарбовані обличчя з манірними усмішками, їхні пустопорожні голови і слабкі, кролячі тільця, так безглуздо наділені здатністю розмножуватися, перетворилися на свослідне жахіття – блазнівське уособлення людства. Цим і таким, як вони, він колись допомагав. Рятував – оце правильніше слово, красиве й, так, смаковите слово. Але зараз вони б не діждалися допомоги, не отримали б порятунку, уже ні. Як смішно, як до біса смішно! Він хотів розреготатися, стати як укопаний посеред мокрого тротуару, закинути назад голову і реготати, реготати.

Зненацька озвався Ізмей.

– Майже на місці, – він весело вказав на кляптик річки Мерсі, що виднівся вдалині між дахами двох будинків, які розташувалися трохи нижче від вулиці, якою вони прошкували.

Схиливши голову і згорбивши плечі, Літ мовчав.

Вони пішли вниз пагорбом повз брудні дзеркальні вікна, що маскували канати, нактоузи¹ та корабельне спорядження, крізь безладдя убогих причальних провулків. За п'ять хвилин дісталися до пристані Принців. Там уже чекав всюдисущий носильник; він підійшов так упевнено, наче знав їх від народження.

– Тендер² тут, – одразу оголосив він і, припинивши потирати руки, указав майже по-власницьки на маленький паровий буксир, який плавно піднімався й опускався, впираючись кранцями³ в причал. – А ваш багаж на борту. Усе як належить, сер. Усе цілком як належить.

– Що ж... – мовив Ізмей, певпевнено рухаючись уперед.

Вони піднялися на борт, залишивши чоловіка з рябим обличчям висловлювати мовчазні подяки під сходнями⁴, і, минаючи згромадження скринь і шкряпаних сумок, валіз і згорнутих дорожніх килимків, пройшовши повз невелику групу людей, які гляділи на них із тривожною неприязню незнайомих, мовчки зупинилися на носі судна.

Річка безперешкодно плинула, каламутно-жовта, тиха й гладенька, але посічена тоненькими вигинами в місцях, де клу-

---

¹ Нактоуз – металева або дерев'яна шафа, у якій розміщено судновий компас, а також деякі інші навігаційні пристрої. – Тут і далі примітки перекладача.

² Тендер – невелике допоміжне судно.

³ Кранець – колода або набитий клоччям мішок, який вивішують за борт судна для пом'якшення ударів об інше судно, причал тощо.

⁴ Сходні – дошка з набитими на неї поперечними планками або збитий із кількох товстих дощок переносний поміст із такими планками та з поручнями на дерев'яних або залізних стійках (для переходу із судна на судно, на пристань, на берег тощо).